

Novinky zahraniční knihovnické literatury

24. ARTHUR, Gwen
The „Graying“ of Librarianship : Implications for Academic Library Managers [Knihovnictví „šediví“ : Doporučení pro vedení vysokoškolských knihoven] / Gwen Arthur
In: J. Acad. Librarianship. - [Greenwich]. - 0099-1333. - 24, č. 4 (1998), s. 323-327. Lit. 48.
Obecné úvahy o stárnutí pracovních sil a jejich konkrétních projevech ve vysokoškolském knihovnictví, opřené o průzkumy trendů ve vývoji pracovních sil v USA. Autorka shrnuje a hodnotí typické názory na pracovní schopnosti starších pracovníků a posuzuje jejich možnosti, nevýhody i přínos při jejich zařazení na místa knihovníků v technických a referenčních službách. Aplikuje na tento problém poznatky z psychologie učení dospělých, zmiňuje se o vztahu mladých manažerů a starších podřízených (především v oblasti hodnocení práce) i o věkové diskriminaci a zákonných opatřeních proti ní. Článek je určen především vedoucím pracovníkům.
25. BAIER, Hans
Eine Stadt als Brücke zum Nachbarn : Bibliotheken in Frankfurt an der Oder [Město jako most k sousedům : Knihovny ve Frankfurtu nad Odrou] / Hans Baier
In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 9 (1998), s. 578-580.
Autor informuje o knihovnách ve Frankfurtu nad Odrou a rozvíjení tradičních kontaktů se sousedním Polskem. Ve Frankfurtu byla počátkem 90. let obnovena univerzita a v roce 1996 zpřístupněna její univerzitní knihovna. Autor informuje o projektu „Collegium Polonicum“ připraveném společně s poznaňskou univerzitou Adama Mickiewicze (mj. jde o možnost polských studentů studovat ve Frankfurtu nad Odrou). Univerzitní knihovna, která plní rovněž funkci evropského informačního centra pro východní a střední Evropu (Europa-Universität Viadrina) a úkoly všeobecné vědecké knihovny, je popsána z hlediska rozsahu a zaměření fondů, prostorového zajištění a automatizovaného systému zpřístupnění sbírek. Další popisovanou institucí je Městská a regionální knihovna, která je hlavní veřejnou knihovnou ve východním Brandenbursku. Autor seznamuje s výsledky její práce pro veřejnost, mj. s aktivitou klubu „Knižní mosty“ („Bücherbrücken“), sdružujícího školáky z německého a polského pohraničního města. Z dalších knihoven jsou vzpomenuy čtyři odborné knihovny s menším rozsahem specializovaných fondů.
26. BUNZEL, Jürgen
The Digital Library Program of the Deutsche Forschungsgemeinschaft [Program „Digitální knihovna“ Německé společnosti pro výzkum] / Jürgen Bunzel
In: ABI-Technik. - [Wiesbaden]. - 0720-6763. - 18, č. 2 (1998), s. 132-137.
Program distribuované digitální vědecké knihovny, který připravila Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG, Německá společnost pro výzkum). Tato instituce pokrývá různá odvětví vědy a problematika elektronických knihoven jako průřezová je důležitým zaměřením její činnosti. Pod názvem „Distribuovaná digitální knihovna DFG“ jsou spojeny tři konkrétní projekty: Modernizace a racionalizace ve vědeckých knihovnách, Elektronické publikování, Retrospektivní digitalizace. Prioritami jsou digitální konverze knihovných jednotek (holdings), nový pohled na roli speciálních sbírek v digitální éře a vliv multimédií na univerzitní výuku a vědecké publikování. Na příkladu projektu DBV/OSI (anglický rozpis zkratky je „German Network-Interconnection of Library- and Online-Information Systems“) autor demonstruje organizaci efektivní spolupráce mezi různými institucemi. V závěru vyvozuje několik obecných modelů integrovaných vědeckých informačních systémů.
27. FÉLIZAT, Pascale - MARTY, Marcel
Les multimédias dans les bibliothèques [Multimédia v knihovnách] / Pascale Félizat, Marcel Marty
In: Bul. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 43, č. 3 (1998), s. 79-80.
Zpráva o průběhu semináře organizovaného francouzskou Vysokou školou informačních věd a knihoven (ENSSIB, Lyon) a zaměřeného na multimediální dokumenty v knihovnách. Hlavní příspěvky se zabývaly následujícími otázkami: místo multimédií v dějinách knihy, současná etapa charakteristická nástupem elektronických nosičů a

spojováním textu, zvuku a statického i pohyblivého obrazu, důsledky v podobě změny role uživatele a producenta; situace na trhu a brzdy rozvoje multimédií (uživatel je stále „člověkem papíru“, ceny „čtecích“ zařízení jsou diskriminující pro většinu domácností, nakladatelé se zatím obávají produkovat elektronické dokumenty ve vyšších nákladech s ohledem na nejistou rentabilitu), hrozba v podobě postupující koncentrace autorských práv na reprodukování klasických obrazových dokumentů i videodokumentů do rukou omezeného počtu nadnárodních společností (Microsoft, Warner); vývoj fondů elektronických dokumentů v knihovnách (od referenčních bibliografických databází na CD-ROM přes první plnotextové elektronické dokumenty - především encyklopedie a periodika - k boomu plnotextových produktů s právními a oficiálními dokumenty); multimédia jako povinná depozita (ve Francii od roku 1992). Jsou nastíněny otázky, které staví rozvoj multimédií před knihovny, zejména veřejné: jak se vypořádat se samotným obsahem dokumentů, jak je zpřístupňovat, jak připravit uživatele a zejména zajistit nezbytné permanentní vzdělávání knihovníků (předpokládá se další zkomplikování situace vlivem internetu a šířícího se online zpřístupňování dokumentů samotnými producenty).

28. GRAHAM, Peter S.
New Roles for Special Collection on the Network [Nová role, již nabývají speciální fondy na síti] / Peter S. Graham
In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 3 (1998), s. 232-239. Pozn.
Úvahy o proměnách povahy a funkce fondů speciálních dokumentů v důsledku jejich digitalizace a umístění na síti. V úvodu autor vysvětluje, že na síti neexistují speciální fondy jako takové, ale jsou tam reprezentovány. Dále porovnává hodnotu reálně existující knihy s elektronickými dokumenty. Kniha kromě informace v podobě vlastních textů nese informaci o své historii a působí esteticky. Elektronické dokumenty nejsou ve skutečnosti speciální a vzácné, není rozdíl mezi originálem a kopií, zůstávají však otázky jejich ochrany (ochrana nosiče, prevence následků změn v technologiích a intelektuální ochrana). Oddělení speciálních fondů by mohla hrát významnou úlohu při digitalizaci, při slučování speciálních a „obyčejných“ elektronických fondů.
29. HAAVISTO, Tuula
People are on libraries' side : The Finnish Library Association (FLA) : Strategies for the information society [Lidé jsou na straně knihoven : Strategie Finského sdružení knihoven (FLA) v informační společnosti] / Tuula Haavisto
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 645-647.
Generální tajemnice Finského sdružení knihoven (FLA) píše o zásadách práce této organizace: prosazování úlohy knihoven v informační společnosti, otevřená diskuse s knihovníky o odborných problémech, zapojení politických činitelů do činnosti sdružení a do řešení knihovnických otázek. Zmiňuje se o zprávě „Úloha knihoven v moderní společnosti“, kterou vypracovala M. Rynänenová, členka Evropského parlamentu a bývalá prezidentka FLA. Dokumentuje vztah finských občanů ke knihovnám na příkladu reakce veřejnosti na návrh ministra financí zavést výpůjční poplatky. Uvádí příklady aktivního využívání internetu k propagaci knihovnických služeb a k šíření informací a znalostí (program koopearce knihoven „Dům znalostí“). Připomíná iniciativu FLA v mezinárodní spolupráci (aktivity v IFLA a EBLIDA - copyright, CECUP), iniciativu zaměřenou na spolupráci knihoven pobaltských zemí. Závěrem podává přehled údajů o struktuře, členstvu a hlavních úkolech FLA.
30. HÄGGSTRÖM, Britt Marie
Sweden - Library networking for sustained co-operation for the future [Švédsko - Knihovní síť pro trvalou spolupráci v budoucnosti] / Britt Marie Häggström
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 641-645.
V článku je podán přehled knihovnických služeb ve Švédsku zajišťovaných veřejnými obecními a okresními, univerzitními a školními knihovnami s poznámkou, jak tyto služby ovlivňuje současný nedostatek finančních prostředků, automatizace knihovnických prací a zavádění informačních technologií do služeb čtenářům. Větší pozornost je věnována náležitým problémům současnosti, které souvisejí se změnami v organizaci územní správy a s vládním programem celoživotního vzdělávání jako reakcí na sociální problémy. Část článku informuje o švédském profesním a odborovém svazu pro dokumentaci, informace a kulturu (DIK-förbundet), jeho hlavních úkolech (sociální postavení, profesionální výchova, pracovní podmínky, platy) a podílu na rozvoji mezinárodní knihovnické spolupráce (zapojení do IFLA, EBLIDA apod.).
31. MARK, Niels
Academic and Special Libraries - recent development and trends [Vysokoškolské a odborné knihovny - poslední vývoj a trendy] / Niels Mark
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 49, Sonderh. Bibliothekskongreß (1997), s. 70-71.
Příspěvek ze 63. konference IFLA přináší informace o typech knihoven a jejich řízení v Dánsku a blíže se zabývá knihovnami vědeckými, které se dále člení na knihovny vysokoškolské (pozn.: rozlišují se akademické - academic

a univerzitní - university) a odborné. Jedná se o knihovny různých typů a velikostí, některé plní i úkoly veřejné knihovny, jiné vykonávají národní knihovnické funkce. Dánské vědecké knihovny jsou technologicky dobře vybaveny, věnují pozornost programům organizačního i personálního rozvoje, modernizují svoje budovy. Autor charakterizuje projekt Dánská elektronická vědecká knihovna a společný program tří ministerstev týkající se rozvoje informačních technologií ve vědeckých knihovnách.

32. NIELSEN, Gyda Skat
Dyslexia, an invisible handicap - a challenge for the libraries [Dyslexie - neviditelný handicap a výzva pro knihovny] / Gyda Skat Nielsen
In: Scand. publ. Libr. Quart. - [Oslo]. - 0036-5602. - 31, č. 3 (1998), s. 7-10.
Evropské sdružení pro dyslexii (European Dyslexia Association - EDA) odhaduje, že 8 % obyvatel Evropy je postiženo sníženou schopností číst v důsledku lehké mozkové dysfunkce. V Dánsku se v poslední době věnuje více pozornosti potřebám dyslektiků. Na příkladu veřejné knihovny v Sillerid, menším městě severně od Kodaně, je vidět, že lze vyjít vstříc dospělým i dětským dyslektikům tak, aby byli častými a samostatnými uživateli knihovnických služeb. Jde jak o akvizici materiálů, které si mohou vypůjčit (mluvící knihy, noviny a časopisy, knihy, jejichž text lze zároveň číst i poslouchat), tak o zvláštní programy a speciální snímače usnadňující dyslektikům práci s počítači. Důležitou úlohu hraje vstřícnost a rada personálu knihovny, speciálně připravené besedy těchto čtenářů s knihovníky a organizacemi takto postižených lidí.
33. POPMA, Leo - KOREN, Marian
Öffentliche Bibliotheken in den Niederlanden - es tut sich etwas [Veřejné knihovny v Nizozemsku - něco se pro ně dělá] / Leo Popma, Marian Koren
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 632-636.
Příspěvek tajemníka Nizozemského sdružení veřejných knihoven (NBLC Vereniging van Openbare Bibliotheken, dále Sdružení) Leo Popmy k současné situaci veřejného knihovnictví v Nizozemsku. Autor úvodem připomíná, jaký byl vliv zákona o veřejných knihovnách z roku 1975 (zrušen 1987) na vývoj knihovnictví, dále se věnuje podrobnému rozboru dlouhodobého strategického plánu „Na cestě do roku 2005“, který vypracovalo Sdružení v roce 1995 jako směr rozvoje veřejných knihoven, zejména s cílem odstranit negativní vliv decentralizace. Popisuje přípravu a složité projednávání kategorizace veřejných knihoven, vytváření předpokladů pro knihovní síť a projekt digitalizace knihoven a napojení všech obecních knihoven na internet, který se uskutečňuje ve spolupráci s vládními orgány. Připojena je tabulka se statistickými údaji o nizozemských knihovnách. Dodatkem je informace koordinační pracovnice Sdružení Marian Koren o organizační struktuře, aktivitách a podílu Sdružení na evropské knihovnické politice.
34. SCHIERL, Thomas
Die Relevanz der Kommunikationswissenschaft für das Öffentliche Bibliothekswesen [Význam komunikačních věd pro veřejné knihovnictví] / Thomas Schierl
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 650-656. Lit. 34.
Po vymezení pojmu „komunikační vědy“ a odkazu na několik odborných prací, které řadí knihovnictví k těmto disciplínám, vysvětluje autor možnost aplikace teorie tří světů K. Poppera na činnost veřejné knihovny. V hlavní části analyzuje význam některých oblastí komunikačních věd pro knihovnictví: vztah tradičních a novodobých médií, teorie informací, systémová analýza, sledování účinnosti médií a průzkum uživatelů, marketing a práce s veřejností jako podmínky přežití veřejných knihoven v informační společnosti. Autor přináší řadu postřehů k funkci různých informačních médií a podněty pro nové formy práce veřejných knihoven.
35. SOKOLOVA, Tat'jana Vladimirovna - JEMEL'JANOVA, Ljudmila Vladlenovna
Novyje informacionnyje tehnologii v registracii čitatelej i bibliotečnaja statistika : Opyt Rossijskoj nacional'noj biblioteki [Využití nových informačních technologií při registraci čtenářů a knihovnická statistika : Zkušenosti Ruské národní knihovny] / Tat'jana Vladimirovna Sokolova, Ljudmila Vladlenovna Jemel'janova
In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 4 (1998), s. 39-46.
Autorky na příkladu vytváření a následného statistického využití databáze uživatelů Ruské národní knihovny (RNB, Sankt-Petěrburg) dokazují potřebnost hodnověrných statistických informací jak pro reálné hodnocení existujících tendencí, tak pro řešení prognostických úkolů v oblasti řízení (v daném případě konkrétně pro vytvoření optimálního technologického modelu knihovnických služeb v souvislosti s postupným zprovozněním nové budovy RNB). Zjišťování základních sociálně demografických ukazatelů při registraci čtenářů patřilo již k tradicím předrevoluční statistiky, další ukazatele přibýly v souvislosti s formováním systému diferencovaných služeb ve 20.-30. letech. K dalšímu rozšíření statistického zjišťování došlo v letech 1975-1983 v rámci výzkumného úkolu, který se zabýval čtenáři knihovny a jejich uživatelskými požadavky. V 80. a zejména v 90. letech se pracovalo na

vytvoření databáze uživatelů knihovny. Autorky rekapitulují vývoj od manuálního zpracování údajů získaných při zápisu čtenářů k automatizovanému, jehož počátky se datují rokem 1987, popisují zdokonalování metodiky souběžného a retrospektivního ukládání údajů a postupné dotváření systému až k dnešnímu projektu automatizace výpůjčního procesu s využitím čárových kódů. I když implementace komplexního systému musela být z ekonomických důvodů odložena, knihovna disponuje databází, která umožnila provést analýzu proměn základních uživatelských skupin, k nimž došlo za posledních 12 let (1985-1996), a modelovat další vývoj.

36. SIRENSEN, Borge
Current Trends in Public Libraries [Současné trendy ve veřejném knihovnictví] / Borge Sirensen
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 49, Sonderh. Bibliothekskongreß (1997), s. 69-70.
Příspěvek ze 63. konference IFLA se zabývá hlavními trendy v dánských veřejných knihovnách. Na základě knihovnického zákona má každý Dán přístup do veřejné knihovny. Dánský knihovnický systém je vystavěn na principu sdílení zdrojů. Všechny veřejné knihovny a řada vysokoškolských jsou zapojeny do automatizovaného systému DANBIB. Považují za svůj úkol zajistit čtenářům přístup k informační technologii včetně odpovídající přípravy (např. kurzy). Víceméně spontánně ze strany čtenářů se knihovna mění v místo schůzek, využívají ji k práci studenti škol i lidé samostatně studující. Hlavním trendem blízké budoucnosti je vytváření virtuální knihovny ve smyslu další služby určené vzdáleným uživatelům.
37. SIRENSEN, Borge
Bibliotheken sichern Bürgerrechte : Danmarks Biblioteksforening: Eine Vermittlerin zwischen Bibliotheken und Politik [Knihovny zajišťují občanská práva : Dánské sdružení knihoven jako prostředník mezi knihovnami a politikou] / Borge Sirensen
In: Buch Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 647-648.
Informace o Dánském sdružení knihoven (Danmarks Biblioteksforening, DBF), jehož členy jsou političtí činitelé z obecních výborů pro kulturu a jehož účelem je prosazovat zájmy knihoven při jednání státních orgánů a informovat politicko-správní pracovníky příbuzných resortů i širší veřejnost o problémech a možnostech veřejných knihoven. V souvislosti s programem zajištění občanských práv v informační společnosti se DBF nyní soustřeďuje na to, aby byl prostřednictvím knihoven zajištěn všem občanům bez rozdílu sociálního postavení a vzdělání přístup k informačním technologiím jako zdrojům informací nutných pro práci, vzdělávání a volný čas. V článku je dán stručný přehled toho, co se v posledních dvou letech v tomto směru uskutečnilo.
38. STOCK, Wolfgang G.
Was heißt „Informationswirtschaft“? : Eine empirische Untersuchung der Einschätzungen von Informationsspezialisten [Co je „informační ekonomika“? : Empirický průzkum názorů informačních specialistů] / Wolfgang G. Stock
In: Nachr. Dok. - [Frankfurt a. M.]. - 1434-4653. - 49, č. 3 (1998), s. 172-176. Lit.
V úvodu článku jsou popsány čtyři podstatně odlišné koncepce informační ekonomiky. V rámci přípravy studijního plánu na vysoké škole v Kolíně (Fachhochschule Köln) byl na jaře 1997 proveden dotazníkový průzkum mezi 352 odborníky, kteří měli seřadit dvanáct daných oborů podle důležitosti pro vymezení obsahu a rozsahu informační ekonomiky. Zpracování výsledků průzkumu konfidenční škálou a clusterovou (shlukovou) analýzou je shrnuto do tabulek a grafů. Clusterová analýza ukázala čtyři různá pojetí zkoumané disciplíny. Nejvíce je zastoupeno pojetí informační ekonomiky jako samostatného oboru s multidisciplinárním zaměřením.
39. TSCHÄPPÄT, Marianne - RELLY, Christian
Zwischen vielen Stühlen : Die Schweizerische Arbeitsgemeinschaft der allgemeinen öffentlichen Bibliotheken SAB/CLP [Na mnoha židlích : Švýcarské sdružení veřejných knihoven SAB/CLP] / Marianne Tschäppät, Christian Relly
In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 10-11 (1998), s. 638-641.
Vedoucí sekretariátu Švýcarského sdružení veřejných knihoven (SAB/CLP, dále SAB) M. Tschäppät seznamuje se vznikem této organizace v roce 1972, s úkoly, organizací, strukturou a činností ústředního sekretariátu v Solothurnu a také s produkcí vlastního nakladatelství. Prezident SAB Ch. Relly píše o složité finanční a personální situaci sdružení vzhledem k nejednotné kulturní politice švýcarských kantonů. Vysvětluje účel několika směrnic, které SAB vypracovalo (Směrnice pro obecní knihovny - 1984, pro školní knihovny - 1990, pro vzdělávání - 1998) a které jsou v podmínkách neexistence knihovnického zákonodárství jediným právním podkladem pro provoz veřejných knihoven a pro odbornou přípravu jejich neprofesionálních pracovníků. Informuje o připravované směrnici týkající se regionální spolupráce a o perspektivě vytvoření sítě knihoven, která je mj. též řešením knihovnických služeb pro malé obce. Závěrem je uvedena poznámka, jak se skutečnost, že Švýcarsko není členem Evropské unie, promítá do mezinárodní aktivity švýcarských knihoven.

40. WEBER, Jürgen

Forschungsbibliothekarin : Thesen zu einem neuen Berufsbild [Knihovník vědecké studijní knihovny : Teze k novému odbornému profilu] / Jürgen Weber

In: Bibl. Forsch. Prax. - [München]. - 0341-4183. - 22, č. 3 (1998), s. 309-313. Lit. 20.

Autor vychází z diskuse o novém typu knihovny (Forschungsbibliothek - vědecká studijní knihovna), která probíhá v Německu již od 60. let a kterou znovu oživil Kongres německých knihovníků v roce 1997. Z úlohy této knihovny ve vědeckém bádání ve společenských vědách a kulturologii odvozuje prvky kvalifikace a jednotlivé činnosti, kterými se personál knihoven na vědecké práci podílí. Na příkladu Knihovny vévodkyně Anny Amalie ve Výmaru a zejména Knihovny vévody Augusta ve Wolfenbüttelu vysvětluje postavení vědecké studijní knihovny a jejích zaměstnanců ve vědeckovýzkumné infrastruktuře a sepětí profesionálních kompetencí knihovníka s úlohou kulturního manažera.